

Llogaritë e Flukseve të Materialeve Mjedisore, 2022

Tiranë, më 23 Prill 2024

Burimet e brendshme natyrore

Në vitin 2022, lënda e parë e nxjerrë nga burimet e brendshme natyrore, e cila përfaqëson sasinë totale të materialeve që përdoren direkt në ekonomi, vlerësohet rreth 20,2 milionë tonë, duke shënuar një rritje prej 5,6 %, krahasuar me vitin 2021.

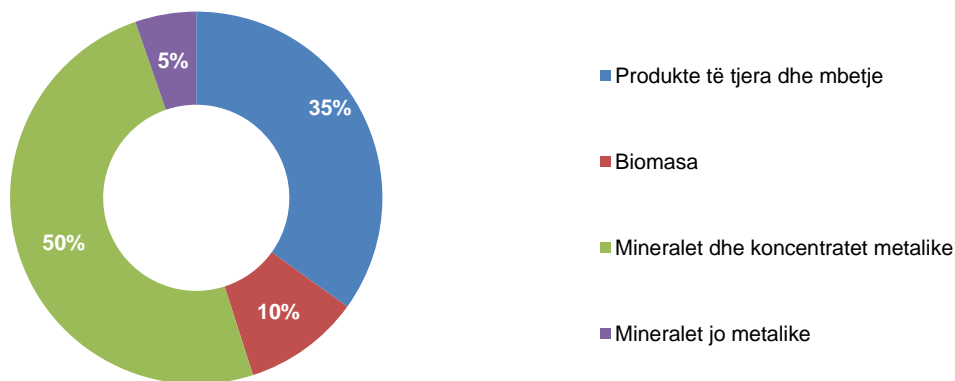
Tab. 1 Burimet e brendshme natyrore, në mijë tonë

Viti	2021	2022
Biomasa	7.454,5	7.053,3
Mineralet dhe koncentratet metalike	1.915,0	2.045,8
Mineralet jo metalike	8.491,9	10.018,9
Materialet fosile të energjisë	1.250,3	1.070,1
Gjithsej	19.111,7	20.188,2

Burimi i të dhënave: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, përpunim i INSTAT

Struktura e burimeve të brendshme natyrore, tregon që produktet “minerale jo metalike” zënë rreth 50 %, “biomasa” 35 %, “mineralet metalike” 10 % dhe “materialet e energjisë fosile” 5 % të materialeve gjithsej.

Fig.1 Struktura e burimeve të brendshme natyrore, në %

Burimi i të dhënave: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, përpunim i INSTAT

Për t'u konsultuar me botime të tjera, vizitoni faqen e INSTAT: <http://www.instat.gov.al/>

Importet e materialeve mjedisore në vitin 2022 arritën një vlerë prej rreth 5,1 milionë tonë duke pësuar një rënie prej 6,5 %, krahasuar me vitin 2021. Ndikim më të madh në këtë rënie të importeve të materialeve mjedisore e kanë dhënë “materialet fosile të energjisë” importet e të cilave shënuan një rënie prej 12,7 %. Gjatë vitit 2022 kanë pasur rënie edhe kategoritë e tjera si “biomasa” me një rënie prej 5,7 %, “produkte të tjera dhe mbetje të importuara” me 4,7 % pasuar nga “mineralet jo metalike” me një rënie prej 4,2 % dhe “mineralet dhe koncentratet metalike” me një rënie prej 4,2 %.

Tab. 2 Importet e materialeve mjedisore në mijë tonë

Viti	2021	2022
Biomasa	1.499,9	1.414,7
Mineralet dhe koncentratet metalike	1.168,3	1.119,3
Mineralet jo metalike	1.218,5	1.166,9
Materialet fosile të energjisë	1.197,9	1.045,7
Produkte të tjera dhe mbetje të importuara	360,1	343,2
Gjithsej	5.444,7	5.089,9

Burimi i të dhënave: Instituti i Statistikave (INSTAT), përpunim i INSTAT

Eksportet e materialeve mjedisore në vitin 2022 arritën një vlerë prej rreth 3,9 milionë tonë, duke pësuar një rënie prej 9,9 %, krahasuar me vitin 2021. Ndikim më të madh në këtë rënie të eksporteve të materialeve mjedisore e kanë dhënë “mineralet jo metalike” eksportet e të cilave shënuan një rënie prej 28,3 %. Gjatë vitit 2022 kanë pësuar rënie edhe eksportet e kategorive “mineralet dhe koncentratet metalike” me 13,8 % pasuar me “produktet të tjera dhe mbetjet e eksportuara” me një rënie prej 3,8 %. Nga ana tjetër eksportet e kategorive “biomasa” dhe “mineralet fosile të energjisë” kanë pasur një rritje 20,2 % dhe 8,9 %.

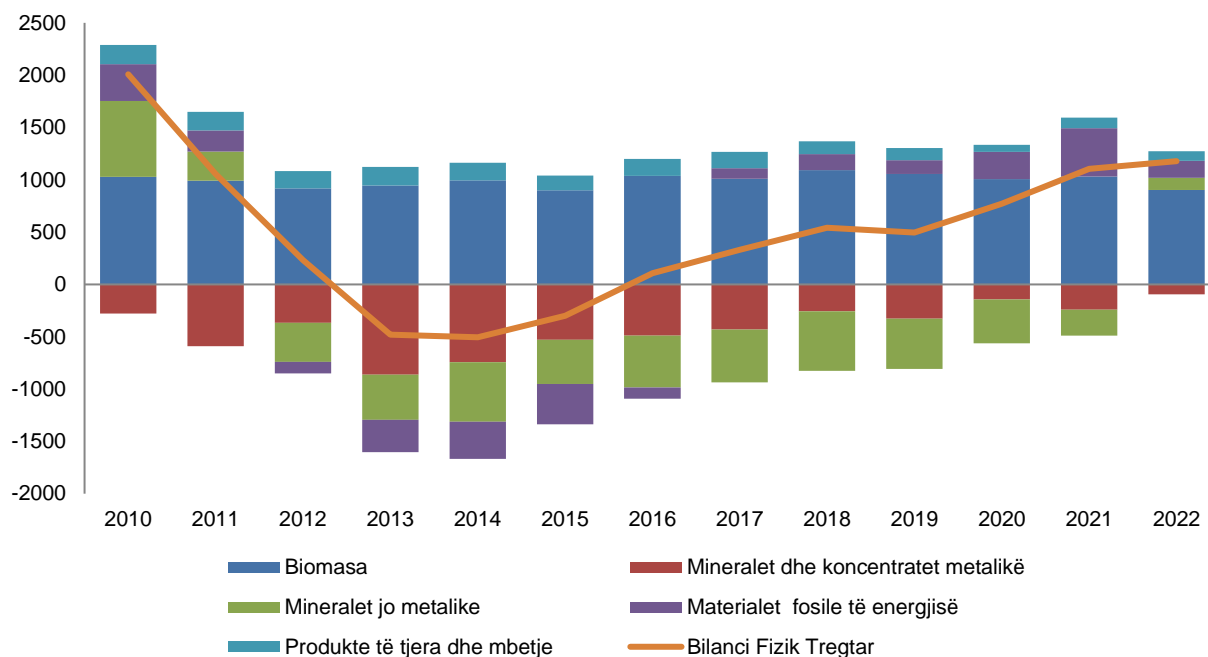
Tab. 3 Eksportet e materialeve mjedisore, në mijë tonë

Viti	2021	2022
Biomasa	469,2	511,2
Mineralet dhe koncentratet metalike	1.408,5	1.214,0
Mineralet jo metalike	1.467,9	1.051,9
Materialet fosile të energjisë	735,0	883,6
Produkte të tjera dhe mbetje të eksportuara	259,8	249,9
Gjithsej	4.340,5	3.910,7

Burimi i të dhënave: Instituti i Statistikave (INSTAT), përpunim i INSTAT

Bilanci fizik tregtar i cili tregon diferencën midis importeve dhe eksporteve për të gjithë kategoritë e materialeve mjedisore arriti vlerën e rreth 1.2 mijë tonë për vitin 2022, duke pësuar rritje me rreth 75 mijë tonë, krahasuar me vitin 2021. Siç mund të vërehet në Figurën 2, për vitin 2022 produktet e “biomasës”, “materialeve fosile të energjisë”, “produktet e tjera dhe mbetjet” dhe “mineralet jo metalike” kanë bilanc tregtar pozitiv, ndërsa produktet dhe “mineralet dhe koncentratet metalike” kanë bilanc tregtar negativ.

Fig.2 Bilanci fizik tregtar, (mijë tonë)

Burimi i të dhënave: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, përpunim i INSTAT

Tabela 4 tregon varësinë nga importi i metarialeve mjedisore, e cila llogaritet si raporti ndërmjet importeve të materialeve mjedisore dhe inputeve direkte të materialeve (IDM) në ekonominë Shqiptare. IDM vlerësohet si shuma e materialeve të nxjerra nga burimet e brendshme natyrore dhe importeve të materialeve. Gjatë vitit 2022 varësia nga importi i materialeve u vlerësua në 20,1 %, duke shënuar një rënie prej 2 pikë përqindje, në krahasim me një vit më parë.

Në vitin 2022, “materialet fosile të energjisë” kishin varësinë më të lartë nga importi, me rreth 49,4 %, të ndjekura nga “mineralet dhe koncentratet metalike” me 35,4 %. Nga ana tjetër varësinë më të ulët nga importet e kanë “mineralet jo metalike” me 10,4 %, të ndjekura nga inputet e “biomasës” me 16,7 %.

Tab. 4 Varësia nga importi i materialeve, në %

Viti	2021	2022
Biomasa	16,8	16,7
Mineralet dhe koncentratet metalike	37,9	35,4
Mineralet jo metalike	12,5	10,4
Materialet fosile të energjisë	48,9	49,4
Gjithsej	22,2	20,1

Burimi i të dhënave: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, përpunim i INSTAT

Përdorimi i Brendshëm i Materialeve Mjedisore

Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore mat sasinë totale vjetore të lëndëve të para që nxirren nga mjedisi, duke marrë në konsideratë dhe bilancin fizik tregtar. Në 2022, përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore arriti vlerën e rreth 21,4 milionë tonë, duke shënuar një rritje 5,7 % krahasuar me vitin 2021.

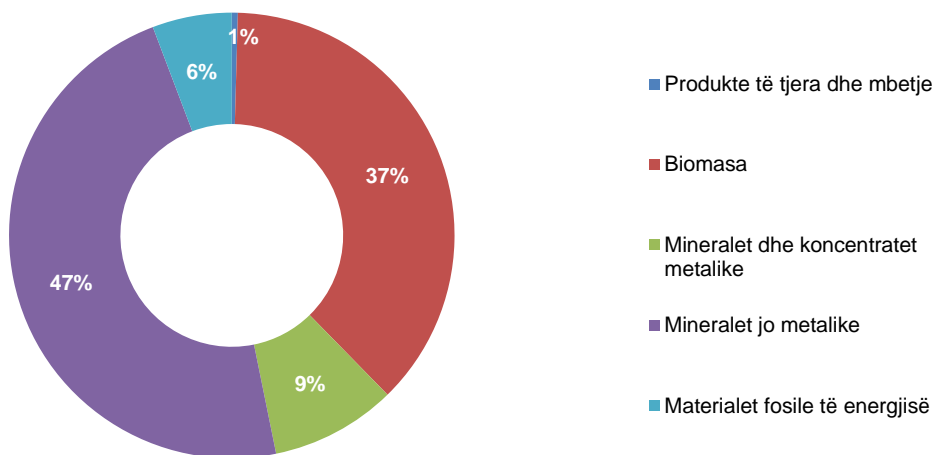
Tab.5 Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore, në mijë tonë

Viti	2021	2022
Biomasa	8.485,1	7.956,82
Mineralet dhe koncentratet metalik	1.674,8	1.951,1
Mineralet jo metalike	8.242,5	10.133,9
Materialet fosile të energjisë	1.713,2	1.232,3
Produkte të tjera dhe mbetje	100,3	93,2
Gjithsej	20.215,9	21.367,39

Burimi i të dhënave: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, përpunim i INSTAT

Sipas strukturës së përdorimit të brendshëm të materialeve mjedisore shohim që pjesën më të madhe të përdorimit të brendshëm të materialeve mjedisore e zënë “mineralet jo metalike” me 47,4 %, “produktet e biomasës” me 37,2 %, “koncentratet metalike” me 9,1 % dhe “materialet fosile të energjisë” me 5,8 % shoqëruar nga “produktet të tjera” me 0,4 %.

Fig. 3 Struktura e përdorimit të brendshëm të materialeve mjedisore 2022, në %

Burimi i të dhënave: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, përpunim i INSTAT

Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore në raport me popullsinë mesatare 2022, u vlerësua në 7,7 tonë / banor, duke shënuar një rritje prej 0,5 tonë / banor, krahasuar me vitin 2021, kur kjo vlerë ishte rreth 7,2 tonë / banor.

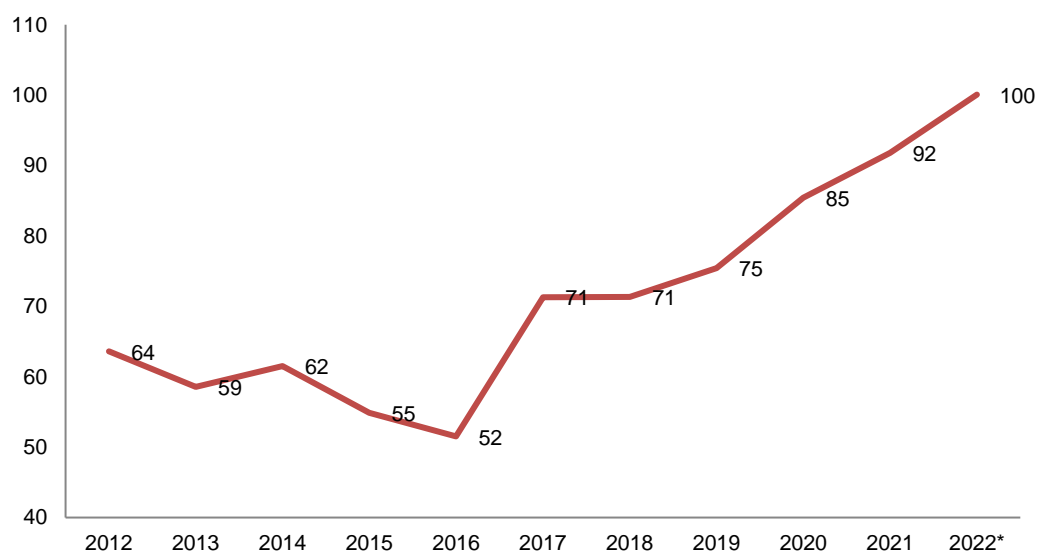
Tab.6 Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore në raport me popullsinë, në ton / banor

Viti	2021	2022
Biomasa	3,0	2,9
Mineralet dhe koncentratet metalike	0,6	0,7
Mineralet jo metalike	2,9	3,6
Materialet fosile të energjisë	0,6	0,4
Produkte të tjera dhe mbetje	0,0	0,0
Gjithsej	7,2	7,7

Burimi i të dhënave: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, përpunim i INSTAT

Figura e mëposhtme paraqet produktivitetin e burimeve në ekonominë Shqiptare, për periudhën 2012 – 2022. Produktiviteti i burimeve llogaritet si raporti ndërmjet prodhimit të brendshëm bruto dhe përdorimit të brendshëm të materialeve mjedisore. Ky raport përfaqëson shumën e lekëve të gjeneruara për çdo kilogram material mjedisor që hyn në ekonominë e vendit. Në vitin 2022, produktiviteti i burimeve arriti vlerën prej 100 Lekë / kg, duke shënuar një rritje prej 8,3 Lekë / kg, krahasuar me vitin paraardhës.

Fig.4 Produktiviteti i burimeve 2012 – 2022, në Lekë / kg

* Referuar vlerësimeve paraprake të PBB-së
 Burimi i të dhënave: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, përpunim i INSTAT

Metodologjia

Llogaritë e Flukseve të Materialeve Mjedisore është një nga modulet e Llogarive Ekonomike në Mjedis. Qëllimi i tyre është integrimi i informacionit mjedisor në një mënyrë koherente me sistemin qendror të Llogarive Kombëtare.

Llogaritë e flukseve të materialeve mjedisore ka për objekt kryesor të përshkruaj lidhjen midis ekonomisë vendase dhe mjedisit natyror. Ajo përfshin sasinë totale të burimeve natyrore dhe produkteve të përdorura në ekonomi, në mënyrë direkte në prodhimin dhe shpërndarjen e produkteve dhe shërbimeve, ose indirekt përmes nxjerrjes së materialeve të cilat do të përdoren për prodhim.

Këto të dhëna janë subjekt rishikimi. Për më shumë referohu: <http://instat.gov.al/al/dokumentimi/cil%C3%ABsia-statistikore/>

Disa nga kategoritë kryesore dhe indikatorët kryesorë të llogarive të flukseve të materialeve mjedisore janë:

Biomasa

Biomasa përfshin materialet organike jo fosile me origjinë biologjike. Sipas përkufizimeve të Llogarive të Flukseve të Materialeve Mjedisore, lënda e parë e nxjerrë nga burimet natyrore përfshin të gjithë produktet bujqësore, peshqit dhe kafshët e gjuetisë. Blegtorja dhe produktet blegtorale (si p.sh qumështi, mishi, vezët) nuk përfshihen në këtë kategori.

Mineralet metalike dhe mineralet jo metalike

Mineralet metalike dhe mineralet jo metalike të përpunuara dhe të pa përpunuara janë dy grupe kryesore në kategoritë e materialeve mjedisore, sipas përkufizimeve të Llogarive të Flukseve Materiale Mjedisore, që përbëhen nga prodhimet e minierave, industria e ndërtimit dhe mineralet industriale.

Materialet Fosile të Energjisë

Përfshijnë burimet e naftës dhe materialet e tjera fosile të energjisë që janë formuara në të kaluarën gjeologjike, nga biomasa. Ato përfshijnë lëndet e ngurta, lëngjet dhe gazet.

Lënda e parë e nxjerrë nga burimet natyrore

Lënda e parë e nxjerrë nga burimet natyrore përfshin sasinë vjetore të lëndëve të para (me përjashtim të ujit dhe ajrit) të nxjerra nga mjedisi natyror për t'u përdorur në ekonomi, për qëllime ekonomike.

Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore

Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore mat shumën vjetore të lëndëve të para të nxjerra dhe të përdorura në ekonominë kombëtare, plus të gjitha importet fizike, minus të gjitha eksportet fizike.

Bilanci i Fizik Tregtar

Bilanci fizik tregtar është i barabartë me importet fizike minus eksportet fizike.

Varësia nga importi i materialeve (VI): llogaritet si raport i importeve mbi inputet direkte të materialeve (IDM), në përqindje. Termi 'varësia nga importet e materialeve' tregon shkallën në të cilën një ekonomi mbështetet në importe për të përmbushur nevojat e saj për materiale. Varësia nga importet e materialeve nuk mund të jetë negative ose më e lartë se 100%. Vlerat e barabarta me 100% tregojnë se nuk ka patur nxjerrje nga burimet e brendshme natyrore gjatë vitit të referimit.

$$VI = \frac{\text{Importe}}{(\text{Burimet e brendshme} + \text{Importe})}$$

Produktiviteti i burimeve përcakton një tregues që pasqyron PBB-në e gjeneruar për njësi të burimeve të përdorura nga ekonomia.

Burimi i të dhënave

Te dhënat e përdorura për Llogaritë e flukseve të Materialeve Mjedisore kanë burim të dhëna administrative të marra nga Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (MBZHR), Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore (AKBN), Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore (AMBU), Instituti i Statistikave (INSTAT) etj.

Metodologjia e përdorur për llogaritjen e tyre është bërë në përputhje me rregulloren (BE) Nr 691/2011 mbi Llogaritë e Flukseve të Materialeve Mjedisore dhe manualeve të Eurostat.